

1. Karjääriõpetus

1.1. Üldalused

1.1.1. Õppe- ja kasvatuseesmärgid

Aineõpetusega taotletakse, et õpilane:

1. teadvustab oma huvisid, võimeid ja oskusi, mis võimaldavad adekvaatse enesehinnangu kujunemist ning konkreetsete karjääriplaanide tegemist;
2. arendab oma õpioskusi, suhtlemisoskusi, koostöö-, otsustamis- ja infoga ümberkäimise oskusi;
3. arendab soovi ja oskust endale eesmärke seada ja nendeni jõudmiseks süsteemselt tegutseda;
4. 4) kujundab soovi ja valmisolekut elukestvaks õppimiseks ja iseseisvaks karjääriotsuste tegemiseks;
5. 5) tutvub erinevate ametite/elukutsetega, õppides tundma haridus- ja koolitusvõimalusi, töösuhteid reguleerivaid õigusakte ning kohaliku majanduskeskkonda.

1.1.2. Õppeaine kirjeldus

Karjääriõpe on korraldatud teoreetiline ja praktiline õpe, mille raames õpilane omandab karjääri planeerimiseks vajalikud oskused ja teadmised ning elukestvaks õppeks valmisolekut soodustava hoiaku.

Karjääriõppe keskmes on karjääri mõiste. Tänapäevase maailmakäsitluse kohaselt on igal inimesel karjäär. See on haridus- ja tööalane edenemine kõigi elurollide omavahelises kooskõlas. Kiiresti arenevas maailmas peab iga inimene olema suuteline tööturu muutustele paindlikult reageerima, nendeks valmis olema. Valmis olla võimaldab adekvaatne enesehinnang, maailmas toimuvate protsesside mõistmine ja elukestvas õppes osalemine. Tänapäeval on oluline, et õpilane saaks kujundada karjääri planeerimiseks vajalikud baastadmised ja oskused üldhariduslike õpingute osana.

Nii põhikooli kui ka gümnaasiumi riikliku õppekava kohaselt on karjääriõppe kohustuslikuks komponendiks kõige laiemas tähenduses läbiv teema „Elukestev õpe ja karjääri planeerimine”. Kui vaadelda, mis üldpädevusi selle teema käsitlemisega taotletakse, on lihtne märgata, kuivõrd suures osas need toetavad üldiste õppe- ja kasvatuseesmärkide saavutamist.

Võib tekkida põhjendatud küsimus, et milles seisneb konkreetset karjääriõppe ülesanne. Vastus peitub rõhuasetuses. Õpilane kujundab adekvaatset minapilti kogu õppeprotsessi vältel. Karjääriõppe toel kujundab ta aga arusaama, kuidas eneseanalüüsi kasutada karjääriotsuste langetamisel. Kui õpilane teadvustab oma huvid, kalduvused, väärtushinnangud jne, räägib see tema üldisest küpsusest. Karjääriõppe ülesanne on suunata õpilast kasutama neid enesekohaseid oskusi ja teadmisi just oma tulevase karjääri kavandamisel. Õige haridustee valimise huvides on õpilase jaoks väga oluline tutvuda kogu õppeprotsessi jooksul eri õppeainete raames mitmete ametitega, saada teadmisi tööst laiemalt ja selle kohta, kuidas ainevaldkondade tundmine ning konkreetsete ainealaste teadmiste tase on seotud võimaliku tulevase tööga.

Klassiõpetajate ja aineõpetajate panuse mõju õpilaste karjäärivalikule ei tohi alahinnata. Ometi on see vaid üks aluseid, mille najal hakkab õpilane karjääriõppe raames tutvuma teadlike karjääriotsuste langetamisel arvestatavate teguritega.

Nagu kogu õppeprotsess, laieneb ka karjääriõppe avatud õppekeskkonda: oma mõju on meedial, koolivälisel tegevusel ja suhetel, väga olulist rolli mängivad perekond ning sõbrad. Suhtlemist, käitumist, otsuste langetamist, enda proovilepanekut elusituatsioonides, pingutust ja eduelamusi – kõike seda ei saa lahutada karjääriõppest tema kõige laiemas tähenduses.

Läbiva teema „Elukestev õpe ja karjääri planeerimine” käsitlemise kaudu kõigis ainetundides ja muudes õpitegevustes teadvustab õpilane endale karjääriotsustega seotud põhiküsimused ning teemad. Karjääriõpetuse valikaine raames saavutatud õpitulemused ja vajaduse korral täiendav karjäärinõustamine ning karjääriinfoteenus võimaldab noorel kujundada piisava teadlikkuse iseendast ja oma karjääri võimalustest. See on eeldus, mis lubab langetada iseseisvaid karjääriotsuseid ja neid ka ellu viia.

1.1.3. Läbivad teemad õppeaines

Läbiva teema „Elukestev õpe ja karjääri planeerimine“ käsitlemisega aidatakse õpilasel kujuneda isiksuseks, kes on valmis õppima kogu elu, täitma erinevaid rolle muutuvast õpi-, elu- ja töökeskkonnas ning kujundama oma elukäiku teadlike otsuste kaudu, et teha mõistlikke kutsevalikuid.

Läbiva teemaga „Keskond ja jätkusuutlik areng“ toetatakse õpilase kujunemist sotsiaalselt aktiivseks, vastutustundlikuks ja keskkonnateadlikuks inimeseks, kes püüab leida lahendusi keskkonna- ja inimarengu küsimustele, pidades silmas nende jätkusuutlikkust.

Läbiva teema „**Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus**“ käsitlemisega toetatakse õpilase kujunemist aktiivseks ning vastutustundlikuks kogukonna- ja ühiskonnaliikmeks, kes mõistab ühiskonna toimimise põhimõtteid ja mehhanisme ning kodanikualgatuse tähendust, on ühiskonda lõimitud, toetub oma tegevuses riigi kultuuritraditsioonidele ja arengusuundadele ning osaleb poliitiliste ja majandusotsuste tegemises.

Läbiva teema „**Kultuuriline identiteet**“ käsitlemisega toetatakse õpilase kujunemist kultuuriteadlikuks inimeseks, kes mõistab kultuuri osa inimeste mõtte- ja käitumislaadi kujundajana ja kultuuride muutumist ajaloo vältel ning kellel on ettekujutus kultuuride mitmekesisusest ja kultuuriga määratud elupraktika eripärast nii ühiskonna ja terviku tasandil (rahvuskultuur) kui ka ühiskonna sees (regionaalne, professionaalne, klassi-, noorte- jms kultuur; subkultuur ja vastukultuur) ning kes väärtustab omakultuuri ja kultuurilist mitmekesisust, on kultuuriliselt salliv ning koostööaldis.

Läbiva teema „**Teabekeskond**“ käsitlemisega toetatakse õpilase kujunemist infoteadlikuks inimeseks, kes tajub ja teadvustab ümbritsevat infokeskkonda ning suudab seda kriitiliselt analüüsida ja selles toimida olenevalt oma eesmärkidest ning ühiskonnas omaks võetud kommunikatsioonieetikast.

Läbiva teemaga „**Tehnoloogia ja innovatsioon**“ toetatakse õpilase kujunemist uuendusaltiks ja tänapäevaseid tehnoloogiaid eesmärgipäraselt kasutada oskavaks inimeseks, kes tuleb toime kiiresti muutuvast tehnoloogilises elu-, õpi- ja töökeskkonnas.

Läbiva teema „**Tervis ja ohutus**“ käsitlemisega toetatakse õpilase kasvamist vaimselt, emotsionaalselt ja füüsiliselt terveks ühiskonnaliikmeks, kes on võimeline käituma turvaliselt ning kujundama tervet keskkonda.

Läbiva teemaga „**Väärtused ja kõlblus**“ taotletakse õpilase kujunemist kõlbliselt arenenud inimeseks, kes tunneb nüüdisajal rahvusvaheliselt üldtunnustatud väärtusi ja kõlbluspõhimõtteid, järgib neid koolis ja väljaspool kooli, ei jää ükskõikseks, kui neid eiratakse, ning sekkub vajaduse korral oma võimaluste piires.

1.1.4. Pädevused

Väärtuspädevuse kujundamist toetavad kõik sotsiaalnevaldkonna õppeained erinevate rõhuasetuste kaudu. Näiteks toetavad suutlikkust mõista humanismi, demokraatia ja jätkusuutliku arengu põhiväärtusi ning nendest oma tegutsemises juhinduda ajalugu ja

ühiskonnaõpetus; lugupidavat suhtumist erinevatesse maailmavaatelistesse tõekspidamistesse süvendab usundiõpetus.

Inimeseõpetus ja usundiõpetus toetavad väärtussüsteemide mõistmist, mõtete, sõnade ja tunnetega kooskõlas elamist, oma valikute põhjendamist ning enda heaolu kõrval teiste arvestamist. Oskust seista vastu kesksete normide rikkumisele kujundavad ühiskonnaõpetus ja inimeseõpetus.

Enesemääratluspädevust – suutlikkust mõista ja hinnata iseennast; hinnata oma nõrku ja tugevaid külgi ning arendada positiivset suhtumist endasse ja teistesse; järgida tervislikke eluviise; lahendada tõhusalt ja turvaliselt iseendaga, oma vaimse, füüsilise, emotsionaalse ning sotsiaalse tervisega seonduvaid ja inimsuhetes tekkivaid probleeme – toetab peamiselt inimeseõpetus, ent rahvusliku, kultuurilise ja riikliku enesemääratluse kujundajana teisedki valdkonna õppeained.

Õpipädevust toetatakse oskuste kujundamise kaudu. Iga sotsiaalvaldkonna õppeaine kujundab suutlikkust organiseerida õpikeskkonda ning hankida õppimiseks vajaminevaid vahendeid ja teavet, samuti oma õppimise planeerimist ning õpitu kasutamist erinevates kontekstides ja probleeme lahendades. Õppetegevuse ja tagasiside kaudu omandavad õppijad eneseanalüüsi oskuse ning suudavad selle järgi kavandada oma edasiõppimist.

Suhtluspädevuse kujundamisel on oluline roll kõigil valdkonna õppeainetel. Suutlikkust ennast selgelt ja asjakohaselt väljendada erinevates suhtlusolukordades; lugeda ning mõista teabe- ja tarbetekste ning ilukirjandust; kirjutada eri liiki tekste, kasutades kohaseid keelevahendeid ja sobivat stiili; väärtustada õigekeelsust ning väljendusrikast keelt taotlevad kõik valdkonna õppeained.

Matemaatikapädevust – suutlikkust kasutada erinevaid ülesandeid lahendades matemaatikale omast keelt, sümboleid ning meetodeid kõigis elu- ja tegevusvaldkondades – toetavad kõik valdkonna õppeained.

Ettevõtlikkuspädevuse peamine kujundaja on ühiskonnaõpetus, kuid ka teised valdkonna õppeained. Õpitakse nägema probleeme ja neis peituvaid võimalusi, püstitama eesmärgi, genereerima ideid ning neid teostama; õpitakse initsiatiivikust ja vastutust, tegema eesmärkide saavutamiseks koostööd; õpitakse tegevust lõpule viima, reageerima paindlikult muutustele, võtma arukaid riske ning tulema toime ebakindlusega; õpitakse ideede teostamiseks valida sobivaid ja loovaid meetodeid, mis toetuvad olukorra, enda suutlikkuse

ja ressursside adekvaatsele analüüsile ja tegevuse tagajärgede prognoosile ning on kooskõlas eesmärkidega.

Digipädevus areneb läbi mitmesuguste praktiliste ülesannete, kus kasutatakse digivahendeid. Digivahendite kasutamine karjääriõppes on igapäevane. Õpilased õpivad kasutama erinevaid tööelu reguleerivaid ja enda tundmaõppimiseks sobivaid keskkondi. Digipädevuse arendamine ei toimu mitte ainult arvutiklassis, vaid kasutusel on ka teised digivahendid: nutitelefonid, tahvelarvutid. Õpilased õpivad oma digivahendeid kasutama enese harimiseks, vajalike tegevuste lihtsustamiseks, mitte ainult meelelahutuseks.

1.1.5. Lõiming

Kõige enam toetavad karjääriõpetust sotsiaalsed, eelkõige inimeseõpetus ja ühiskonnaõpetus. Nimetatud õppeainetes käsitletakse mitmeid teemasid, mis kajastuvad ka karjääriõpetuse ainekavas ja toetavad karjääriõpetuse õpitulemuste saavutamist. Alljärgnevalt ongi toodud mõned näited karjääriõpetuse temaatilise lõimimise võimaluste kohta inimese- ja ühiskonnaõpetuse ning eesti keelega. Lõimingu võimalused on esitletud lähtuvalt karjääriõpetuse kursuse struktuurist.

Enesetundmine ja selle tähtsus karjääri planeerimisel

- Inimeseõpetuses analüüsivad õpilased oma iseloomujooni, huve, võimeid, väärtusi, vajadusi, oskusi ja lemmiktegevusi. Karjääriõpetuses on võimalik neid eneseanalüüsi tulemusi seostada nii haridustee jätkamise võimalustega kui ka eri kutsealadel töötamiseks vajalike omadustega. Parim lõimimisvõimalus oleks ühise sotsiaalainete õpimapi rakendamine: sinna aastate jooksul koondatud materjale saaks kasutada nii karjääriõpetuse kui ka teiste sotsiaalainete õpitulemuste saavutamiseks.
- Inimeseõpetuses toetatakse õpilase positiivse minapildi ja adekvaatse enesehinnangu kujunemist. Karjääriõpetuses saab kujundada õpilase enesekindlust ka hariduslike ja kutsealaste otsuste langetamisel.
- Ühiskonnaõpetuses analüüsitakse inimese isiksuseomaduste, oskuste ja teadmiste sobivust erinevate ametitega. Karjääriõpetuses on võimalik igal õpilasel vaadelda oma karakteristikuid ja vaagida enda sobivust erinevatesse ametitesse.

Õppimisvõimaluste ja töömaailma tundmine

- Inimeseõpetuses suunatakse õpilasi analüüsima rolle, mida inimesed elus täidavad. Karjääriõpetuses saab neid rolle seostada tööeluga ja seal esile kerkida võivate probleemidega.
- Ühiskonnaõpetuses analüüsitakse erinevate elukutsete olulisust ühiskonna toimimise seisukohalt. Karjääriõpetuses on võimalik õpilasel vaadelda oma valikuvõimaluste kooskõla ühiskondlike vajadustega.
- Õpilased omandavad ühiskonnaõpetuses põhialused tööturul orienteerumiseks (turumajandus, maksusüsteem, võimalused tööturul, tööturuga seotud probleemid, eelarve koostamine, palga arvestamine, vabatahtliku töö roll jne). Karjääriõpetuse toel luuakse õpilasele võimalus rakendada omandatud teadmisi isiklike hariduslike ja kutsealaste otsuste langetamisel.
- Ühiskonnaõpetuses antakse ülevaade Eesti haridussüsteemist, karjääriõpetuses võimaldab see info õpilastel kaaluda hariduslikke alternatiive oma karjääriplaani koostamisel.

Planeerimine ja otsustamine

- Inimeseõpetuses tutvustatakse enesekasvatuse viise, mis aitavad õpilastel enam mõista oma võimalusi ja vastutust elutee kujundamisel. Suurem, omandatud teadmiste tuginev enesekindlus aitab õpilastel langetada ka hariduslikke ja kutsealaseid otsuseid ja lahendada võimalikke probleeme.
- Inimeseõpetuses omandavad õpilased esmased teadmised ja oskused selle kohta, kuidas alternatiive analüüsida, otsuseid vastu võtta ja nende eest vastutada. Kui inimeseõpetuses keskendutakse eelkõige inimsuhete ja tervisega seotud otsustele ja probleemidele, siis karjääriõpetuses saab kasutada omandatud tehnikaid karjääriplaani koostamisel.
- Nii ühiskonna- kui ka inimeseõpetuse aines omandavad õpilased baasteadmisi, kust ja kuidas otsida asjakohast informatsiooni, mis aitaks neil oma huvidest lähtuvalt seada eesmärged. Karjääriõpetuses suunatakse õpilasi kasutama erinevaid teabekanaleid selle info leidmiseks ja hindamiseks, mis toetab juba konkreetsemalt hariduslikke ja kutsealaseid valikuid.

- Nii ühiskonnaõpetuses kui ka eesti keeles omandavad õpilased oskuse koostada ametlikke dokumente, sealhulgas CV-d. Inimeseõpetuses omandavad õpilased suhtluspädevuse. Neid kahte poolt kombineerides on võimalik karjääriõpetuses korraldada tööintervjuude või õppima kandideerimise intervjuude simulatsioone.

Uuenenud õppekava lubab leida väga erinevaid võimalusi nii õppeainete kui ka läbivate teemade lõimimiseks. Õpilase arengulisi vajadusi silmas pidades on mõistlik neid võimalusi kasutada maksimaalselt. Siis on õpilasel koolis omandatust kasu ka isiklike valikute tegemisel.

1.1.6. Õppetegevus

- 1) lähtutakse õppekava alusväärtustest, üldpädevustest, õppeaine eesmärkidest, õppesisust ja oodatavatest õpitulemustest ning toetatakse lõimingut teiste õppeainete ja läbivate teemadega;
- 2) taotletakse, et õpilase õpikoormus (sh kodutööde maht) on mõõdukas, jaotub õppeaasta ulatuses ühtlaselt ning jätab piisavalt aega puhkuseks ja huvitegevusteks;
- 3) võimaldatakse õppida üksi ning üheskoos teistega (iseseisvad, paaris- ja rühmatööd), et toetada õpilaste kujunemist aktiivseteks ning iseseisvateks õppijateks;
- 4) kasutatakse diferentseeritud õppeülesandeid, mille sisu ja raskusaste toetavad individualiseeritud käsitlust ning suurendavad õpimotivatsiooni;
- 5) rakendatakse nüüdisaegseid info- ja kommunikatsioonitehnoloogiatel põhinevaid õppematerjale ja -vahendeid;
- 6) laiendatakse õpikeskkonda: ettevõtted, järgmise taseme õppeasutused, arvutiklass, looduskeskkond, muuseumid, näitused jne;
- 7) võimaldatakse saada ülevaade erinevatest töövaldkondadest, sh vahetult töökeskkondadega tutvuda;
- 8) kasutatakse erinevaid õppemeetodeid, sh eelistatuna aktiivõpet: rollimängud, arutelud, väitlused, probleemülesannete lahendamine, projektõpe, õpimapi ja uurimistöö koostamine;

- 9) õpilased võivad projektide ja uurimistöö teemad valida ise lähtuvalt oma huvist (ameti-, kutse- või eriala eelistusest lähtuvalt) või lapsevanemate, kohalike ettevõtjate, karjäärispetsialistide jt soovitudest;
- 10) luuakse tingimused õpilaste teadlikke karjäärivalikuid soodustavate hoiakute kujunemiseks;
- 11) õpitavad teemad seotakse ja ajastatakse aineõpetajatega koostöös inimeseõpetuse, ühiskonnaõpetuse, emakeeleõpetuse jt ainetega ning arenguveestlusega.

II kooliaste

Õpitulemused ja õppesisu

1. Isiksuseomadused

Õpitulemused:

Õpilane:

- 1) mõistab, et ametid ja töövaldkonnad erinevad üksteisest töö sisu, iseloomu, keskkonna jt tegurite poolest ning et kindlal tööalal töötamine eeldab inimeselt selle töö tegemiseks vajalikke isiksuseomadusi ja erialast ettevalmistust.
- 2) on teadlik, et samad võimed ja oskused võivad leida rakendust mitme elukutse juures ning teatud laadi töösooritus eeldavad kindlate isikuomaduste olemasolu (nt sünkroontõlgil peab olema hea keskendumisvõime, korstnapühkija ei tohi karta kõrgust jne).
- 3) Õpilane teadvustab, et inimesel tuleb elu jooksul täita mitut rolli, mis on omavahel seotud.
- 4) oskab ennast analüüsida
- 5) oskab nimetada oma tugevaid ja nõrku külgi
- 6) seostab hobidega tegelemist elukutsevalikuga
- 7) väärtustab õppimise ja harjutamise tähtsust ning seost tulevikuga
- 8) oskab arvestada teiste inimeste arvamusega enda kohta

Õppesisu.

- 1) Isiksuseomadused – Minapilt.
- 2) Tugevad ja nõrgad iseloomuomadused
- 3) Võimed, nende liigid ja inimesevõimalus tegevuse kaudu võimeid arendada.

- 4) Huvid, hobid ja oskused.
- 5) Elurollid ja rollidega seotud kohustused.
- 6) Enesehinnang. Eneseaustus.

1. Karjääri planeerimine.

Õpitulemused:

Õpilane:

- 1) Õpilane teadvustab karjääri planeerimist kui elukestvat protsessi
- 2) Õpilane on teadlik, et tema eluga seotud tähtsad otsused tuleb tal endal langetada.
- 3) Õpilane oskab oma valikuid loogiliselt põhjendada.
- 4) 4) teab, millised on põhilised karjääriinfo allikad (infostendid, raamatukogu, kooli koduleht, Rajaleidja portaal jm) ja oskab neid kasutada.

Õppesisu:

Mõiste: Karjäär, karjääriõpetus, karjäärikoordinaator, karjääriplaneerimine Erinevad elurollid. Karjääri planeerimine. Näited karjääri planeerimise vajalikkuse kohta meie igapäevases elus. Karjääriinfo: elukutsed, ametid. Soorollid . Sallivus ja valikuvabadus.

3. Ametid ja elukutsed

Õpitulemused.

Õpilane

- 1) analüüsib ameteid ja ametitele esitatud nõudeid seoses oma eeldustega
- 2) oskab leida ja kasutada infoallikaid (Rajaleidja, kutsekoda, raamatukogud, ajakirjandus)
- 3) kirjeldab ühe ameti esindaja tööpäeva ning nimetab selle ameti plussid ja miinused.
- 4) teab kus on võimalik õppida teda huvitaval erialal.
- 5) oskab nimetada vähemalt viite talle meelepärast elukutset

Õppesisu:

Tegevusalad, kutsed, ametid. Kandideerimine. Tööpäev.
Millest on tingitud mõne eriala suur populaarsus ja teise ebapopulaarsus.
Kuidas praegused õpitulemused mõjutavad tulevast tööd.

III kooliaste

Õpitulemused ja õppesisu

1. Enesetundmine ja selle tähtsus karjääriplaneerimisel

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) analüüsib enda isiksust;
- 2) eristab oma tugevaid ning nõrku külgi ja seostab neid erinevatel kutsealadel töötamise eeldustega;
- 3) kasutab eneseanalüüsi tulemusi karjääri planeerimisel.

Õppesisu

Isiksuseomadused: temperament ja iseloom.

Isiksuseomadused: väärtused, vajadused, emotsioonid.

Isiksuseomadused: võimed, huvid ja oskused (üldoskused, erioskused).

Minapilt ja enesehinnang.

2. Õppimisvõimaluste ja töömaailma tundmine ning selle tähtsus karjääriplaneerimisel

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) teab tööturu üldist olukorda, prognoose ja vajadusi, erinevaid ettevõtluse vorme;
- 2) teab kutseid ja ameteid ning kohalikke majandustegevuse valdkondi;
- 3) oskab leida infot tööturu kohta;
- 4) teadvustab ennast tulevase töötajana;
- 5) teab haridustee jätkamise võimalusi, oskab näha hariduse ja tööturu vahelisi seoseid.

Õppesisu

Muutuv tööturg: tööturu hetkeolukord, trendid, arengusuunad, prognoosid, tööandjate ootused,

töösuhteid reguleerivad õigusaktid.

Muutuv tööjõuturg: tööjõuturu nõudlus ja pakkumine, konkurents, elukestev õpe, töömotivatsioon.

Majandustegevusalad, kutsed, ametid, kutsestandardid: elukutsete ja ametite liigitamine.

Haridustee: erialad, haridussüsteem, formaalne ja mitteformaalne haridus, hariduse ja tööturu vahelised seosed.

3. Planeerimine ja otsustamine

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) teab karjääriplaneerimise põhimõtteid ja arvestab nendega karjäärivalikute tegemisel;
- 2) suudab otsustada ja teadlikult arvestada otsuseid mõjutavate teguritega;
- 3) kasutab vajaduse korral karjääriteenuseid (karjäärinõustamine, karjääriinfo vahendamine, karjääriõpe);
- 4) teadvustab erinevate elurollide ja -stiilide seoseid tööga;
- 5) omab teadmisi ja oskusi isikliku karjääriplaani koostamiseks;
- 6) saab aru oma vastutusest karjääri planeerimisel.

Õppesisu

Karjääriplaneerimine kui elukestev protsess: otsustamine ja seda mõjutavad tegurid, otsustamisraskused,

karjääriinfo allikad, infootsimine, alternatiivid, sundvalikud, muutustega toimetulek, karjääriinfo, karjäärinõustamine.

Isikliku karjääriplaani koostamine: elukestev õpe, karjäär, karjääriplaneerimine, karjääriplaani koostamine, edu, elurollid, elulaad, õpimotivatsioon, omavastutus, kandideerimisdokumendid.

1.1.7. Hindamine

Karjääriõpetuses ei ole rõhuasetus faktiteadmiste hindamisel.

Karjääriõpetuse käigus ei hinnata õpilase hoiakuid ega väärtusi, vajaduse ja võimaluse korral antakse õpilasele nende kohta üksnes tagasisidet. Hindamisel väärtustatakse õpilase isikupära ja toetatakse tema arengut. Õpilane peab olema hindamises aktiivne partner, kuna see aitab kujundada eneseanalüüsi oskust.

Õpilase enesehindamine. Karjääriõpetuse õpitulemuste saavutamisel on kõige olulisem roll õpilase enesehindamisel. Oma võimete, huvide, saavutuste ja arengu hindamine on sedavõrd põimunud otseselt oodatavate õpitulemuste sisse, et kohati ongi võimatu eristada, millal noor hindab ennast karjäärivõimaluste seisukohalt ja millal lihtsalt kui õpilast, kes end pidevalt arendab.

Hindamine õppimise käigus. Õpilase teadmisi ja nende rakendamise oskust ning üldpädevuste saavutatust hinnatakse suuliste vastuste (esituste), kirjalike ja/või praktiliste tööde ning

praktiliste tegevuste alusel, arvestades õpilase teadmiste ja oskuste vastavust ainekavas taotletavatele õpitulemustele. Õpitulemusi hinnatakse sõnaliste hinnangute ja numbriliste hinnetega.

Õppimist kujundav hindamine. Kujundav hindamine toimub pidevalt, kogu õppeprotsessi vältel kas tagasiside andmisena, juhendamisenä või arutelu, mängu, töölehe täitmise, rühmatöö juhendamise vms tegevuse ajal. Õpilaste hoiakuid, tõekspidamisi ja õpiharjumusi võib kujundavalt hinnata kõigi karjääriõpetuse õpitulemuste saavutamisel.

Teadmiste ja oskuste hindamine. Ainealaste teadmiste ja oskuste hindamise tulemusi võib väljendada kas numbriliste hinnetega viiepallisüsteemis või koolisisesele hindamissüsteemile vastavate kirjalike sõnaliste hinnangute või numbriliste hinnetega.

Hindega hinnatakse praktilisi töid (CV, ettevõtte külastuse tööleht jne), asjakohase informatsiooni otsimise oskust ja peamiste karjääriotsuste mõjutegurite mõistmist. Hinnatakse ka loomingulisust, rühmatöid jm.

Kokkuvõttev hindamine. Kokkuvõtva hindamise meetodina on karjääriõpetuse ainekavas soovitatud kasutada õpimappi. Õpilase jaoks on see ühtheagu nii abivahend, kuhu koguda olulist informatsiooni ja talletada isiklikke kogemusi ning ideid, kui ka enesehindamise ja oma arengu jälgimise tööriist.

Peale õpimapi võib kirjutada kokkuvõtva essee või koostada esitluse, milles õpilane põhjendab oma järgneva haridustee valikut.

Kokkuvõtvaiks hindamiseks sobib samuti tööleht, mida täites põhjendab õpilane näiteks oma haridustee jätkamise valikut; nimetab ameteid, kus tal on võimalik pärast erialaõpinguid töötada; loetleb omadusi, mida soovitud amet temalt eeldab jne. Kokkuvõtvaiks hindamiseks sobib hästi ka karjääriplaan.

1.2. 4. ja 5. klass

1.2.1. Õppesisu ja õppetulemused

1 tund nädalas kokku 35 tundi

I teema „ Isiksuseomadused“ (10 tundi)

Õppesisu

Isiksuseomadused: temperament ja iseloom.

Isiksuseomadused: väärtused, vajadused, emotsioonid.

Isiksuseomadused: võimed, huvid ja oskused (üldoskused, erioskused).

Minapilt ja enesehinnang.

Taotletavad õppetulemused

- 1) mõistab, et ametid ja töövaldkonnad erinevad üksteisest töö sisu, iseloomu, keskkonna jt tegurite poolest ning et kindlal tööalal töötamine eeldab inimeselt selle töö tegemiseks vajalikke isiksuseomadusi ja erialast ettevalmistust.
- 2) on teadlik, et samad võimed ja oskused võivad leida rakendust mitme elukutse juures ning teatud laadi töösooritused eeldavad kindlate isikuomaduste olemasolu (nt sünkroontõlgil peab olema hea keskendumisvõime, korstnapühkija ei tohi karta kõrgust jne).
- 3) Õpilane teadvustab, et inimesel tuleb elu jooksul täita mitut rolli, mis on omavahel seotud.
- 4) oskab ennast analüüsida
- 5) oskab nimetada oma tugevaid ja nõrku külgi
- 6) seostab huvidega tegelemist elukutsevalikuga
- 7) väärtustab õppimise ja harjutamise tähtsust ning seost tulevikuga
- 8) oskab arvestada teiste inimeste arvamusega enda kohta

II teema „Karjääri planeerimine“ (10 tundi)

Õppesisu

Mõiste: Karjäär, karjääriõpetus, karjäärikoordinaator, karjääriplaneerimine, karjääri õpimapp. Erinevad elurollid. Karjääri planeerimine. Näited karjääri planeerimise vajalikkuse kohta meie igapäevases elus. Karjääriinfo: elukutsed, ametid. Soorollid. Sallivus ja valikuvabadus.

Taotletavad õppetulemused

- 1) Õpilane teadvustab karjääri planeerimist kui elukestvat protsessi
- 2) Õpilane on teadlik, et tema eluga seotud tähtsad otsused tuleb tal endal langetada.
- 3) Õpilane oskab oma valikuid loogiliselt põhjendada.
- 4) Teab, millised on põhilised karjääriinfo allikad (infostendid, raamatukogu, kooli koduleht, Rajaleidja portaal jm) ja oskab neid kasutada.

III teema „Ametid ja elukutsed“ (15 tundi)

Õppesisu

Tegevusalad, kutsed, ametid. Kandideerimine. Tööpäev.

Millest on tingitud mõne eriala suur populaarsus ja teise ebapopulaarsus.

Kuidas praegused õpitulemused mõjutavad tulevast tööd.

Taotletavad õppetulemused

Õpilane

- 1) analüüsib ameteid ja ametitele esitatud nõudeid seoses oma eeldustega
- 2) oskab leida ja kasutada infoallikaid (Rajaleidja, raamatukogud, ajakirjandus)
- 3) kirjeldab ühe ameti esindaja tööpäeva ning nimetab selle ameti plussid ja miinused.
- 4) teab kus on võimalik õppida teda huvitaval erialal.
- 5) oskab nimetada vähemalt viite talle meelepärast elukutset

1.3. 6.-9. klass

6.-7. klass 1 tund nädalas (35 tundi)

8.-9. klass 1 tund nädalas (35 tundi)

SISSEJUHATUS AINESSE					
Maht	Õpitulemused (mis selle õppesisu abil saavutatakse)	Õppesisu ja käsitletavat põhimõistet	Õppemeetodid koos soovitustega (diferentseerimise võimalused)	Hindamine (hindamismeetodid, mille abil saab selle teema õpitulemusi hinnata)	Võimalused lõiminguks, läbivate teemade käsitlemiseks
2 tundi	<p>Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> - tunneb ja defineerib peamisi karjääri planeerimise mõisteid ning kasutab neid karjääriteemal arutledes; - mõistab karjääri õpimapi koostamise põhimõtteid ja valdab vastavaid töövõtteid; - seostab karjääriõpetust igapäeva eluga ning mõistab karjääri planeerimise olulisust enda tuleviku kujundamisel; 	<p>Ülevaade karjääriõppe peateemadest, õpitulemustest, hindamise põhimõtetest ja õppekorraldusest.</p> <p>Põhimõisted:</p> <ul style="list-style-type: none"> - karjäär; - karjääri planeerimine; - karjääriteenused: karjäärinõustamine, karjääriinfo; - karjäärikoordinaator; - karjääri õpimapp; - karjääriplaan. <p>Erinevad elurollid. Karjääri planeerimine.</p> <p>Näited karjääri planeerimise vajalikkuse kohta meie igapäevases elus.</p>	<p>Tutvumis- või nn jäasulatusmäng(ud), näiteks enda või pinginaabri tutvustamine ühe või mitme tunnuse (anne, värv, lind, loom) kaudu. Enda tutvustamine ja ootuste kaardistamine.</p> <p>Vestlus teemal „Mis on karjäär ja mis on karjääriõpetus?” vms.</p> <p>Esitlus, loeng teemal „Karjääriinfo allikad ja infootsingu oskused”.</p> <p>Arutelu: kuidas on toimunud õpilaste senised karjäärivalikud, kes on aidanud huviringe valida; mida arvavad karjäärist jne.</p> <p>Ajurünnak: mis on karjääriinfo ja kust seda võib leida.</p>	<p>Tagasiside nii eraldi kui ka arutelu käigus.</p> <p>Sõnamäng, näiteks „Kuum kartul”, kus õpilased annavad palli kiiresti käest kätte ja nimetavad</p> <ul style="list-style-type: none"> - sõnu, mis seostuvad karjääriga; - oma emotsioone seoses selle teemaga; - mida igaüks aine lõpuks osata tahaks jms. 	<p>Õpimapi loomine ja kasutamine:</p> <ul style="list-style-type: none"> - koostöö aineõpetajatega läbiva teema „Elukestev õpe ja karjääri planeerimine” kaudu; - koostöö klassijuhatajaga, arenguvestlusel võimalus kasutada õpimappi (või selle osi). <p>Koostöö karjäärispetsialistidega: info loeng, seminar tunnivälisel ajal.</p> <p>Karjäärisündmused koolis: karjääri viktoriin rühmadevahelise võistlusena jms.</p> <p>Karjääriõpetuse sissejuhatavate tundide järgsesse perioodi võiks ajastada eesti keele ja kirjanduse tunnis toimuva karjääri planeerimise teemalise essee kirjutamise: tänu sellele kinnistuvad terminid jne.</p> <p>Koostöö karjäärinõustajaga:</p>
	<ul style="list-style-type: none"> - teab, millised on põhilised karjääriinfo allikad (infostendid, raamatukogu, kooli koduleht, Rajaleidja portaal jm) ja oskab neid kasutada. 	<p>Karjääriinfo: elukutsed, ametid, õppimisvõimalused, karjääriteenused.</p> <p>Karjääriinfo allikad.</p>	<p>Õppekäik: kooliraamatukogu külastus ja/või piirkonna noorte info- ja nõustamiskeskuse külastus.</p> <p>Õpimapi näidise tutvustus. Kasutamiseks sobib selleks koostatud näidismapp või siis varem koostatud õpimapp selle autori nõusolekul.</p>		

Surju Põhikool | Lisa 10

PEATEEMA: ENESETUNDMINE JA SELLE TÄHTSUS KARJÄÄRI PLANEERIMISEL. 12 TUNDI					
Maht	Õpitulemused (mis selle õppesisu abil saavutatakse)	Õppesisu ja käsitletavat põhimõistet	Õppemeetodid koos soovitustega (diferentseerimise võimalused)	Hindamine (hindamismeetodid, mille abil saab selle teema õpitulemusi hinnata)	Võimalused lõiminguks, läbivate teemade käsitlemiseks
3 tundi	<p>Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> - analüüsib enda isiksuseomadusi; - teab enda temperamentitüüpi; - omab motivatsiooni vajaduse korral osaleda individuaalsel nõustamisel; 	<p>Enesetundmise tähtsus karjääri planeerimisel.</p> <p>Seosed isiksuseomaduste ja karjäärivalikute vahel.</p> <p>Põhimõisted:</p> <ul style="list-style-type: none"> - isiksus; - temperament; - sangviinik, flegmaatik, koleerik, melanhoolik; - introvertsus, ekstraversus; - iseloom. 	<p>Loeng, presentatsioon või juhitud vestlus teemal „Isiksuseomadused“.</p> <p>Paaris- või rühmatöö: iseloomuomaduste kaardistamine.</p> <p>Töölehe täitmine: nt iseloomuomaduste sorteerimine; temperamentitüübid ja tööstiil (kasutada saab ÖR või RL).</p> <p>Töölehtede analüüs: paarides või kogu rühmaga.</p> <p>Testide ja küsimustike täitmine internetis.</p> <p>Arutelu: temperamentitüüpide erinevused; nende võimalikud seosed tuntud ametitega.</p>	<p>Tagasiside grupile ja igale õpilasele eraldi.</p>	<p>Koostöö karjäärinõustajaga: kutsesobivustest või individuaalse nõustamise võimaluste tutvustamine.</p>
	<ul style="list-style-type: none"> - teab isiksuseomadusi (võimed, intelligentsus, oskused, temperament, huvid, hobid); - omab ülevaadet elurollidest ja -stiilidest. 	<p>Elurollid ja -stiilid. Karjääri planeerimine.</p>	<p>Rühmatööd</p> <p>„Iseloomukimbu“ koostamine ametitele:</p> <ul style="list-style-type: none"> - nt anda õpilastele ette 50 ametit ja lasta aja peale koostada neile sobivaim iseloomukimp kas temperamentitüübi järgi või muude isikuomaduste lisamisega - või lasta määrata, mis ametid sobivad rohkem introverdile või ekstraverdile. <p>Arutelu: kas ja miks need isikuomadused ametiga sobivad.</p>	<p>Arutelu.</p> <p>Tagasiside töölehtede kohta.</p>	<p>Lõimingu aspekt: ametite tundmaõppimine eri õppeainetes on siinkohal oluline eeldus (juba alates I kooliastmest).</p>

Maht	Õpitulemused (mis selle õppesisu abil saavutatakse)	Õppesisu ja käsitletavat põhimõistet	Õppemeetodid koos soovitustega (diferentseerimise võimalused)	Hindamine (hindamismeetodid, mille abil saab selle teema õpitulemusi hinnata)	Võimalused lõiminguks, läbivate teemade käsitlemiseks
3 tundi	<p>Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> - tunneb inimeste peamisi põhiväärtusi ja -vajadusi; - teadvustab, et inimesed peavad oluliseks erinevaid väärtusi; - tunnustab enda omadest erinevaid väärtusi; 	<p>Inimese väärtussüsteemi kujunemine, seda mõjutavad tegurid. Põhiväärtused, hoiakute kujunemine, väärtuste muutumine vastavalt eale, elusündmustele jne. Väärtustest lähtuv või väärtustega seondud ametivalik.</p>	<p>Ühisarutelud nt loetud lugude, raamatute või nähtud telesaadete või ühiskonnas toimuva analüüsi põhjal. Näiteid saab tuua igapäevaelust. Arutelu: milliseid väärtusi eeldatakse X ametis; mida väärtustab mõni õpilastele tuntud või tuttav isik.</p>	<p>Tagasiside saamine sõbralt (kaaslastelt). Nt õpilane on välja kirjutanud enda vajadused ja selle, mida ta väärtustab. Tööleht.</p>	<p>Seos II ja III kooliastmes inimeseõpetuses omandatuga (Maslow vajaduste püramiid, väärtused jm). Läbiv teema: väärtused ja kõlblus.</p>
	<ul style="list-style-type: none"> - mõistab ning oskab põhjendada vajadustest lähtuvaid valikuid ning eelistusi; - oskab enda ja teiste emotsioone ära tunda ja eakohaselt juhtida; 	<p>Vajadus kui motiveeriv jõud. Vajadus – saavutusvajadus. Sisemise ja välise motivatsiooni erinevus ning neid käivitav jõud. Emotsioonid, emotsionaalsed seisundid ning nendega toimetulek. Pean – tahan! Põhimõisted:</p> <ul style="list-style-type: none"> - väärtused; - vajadused kui motiveeriv jõud (positiivsed, negatiivsed); - emotsioonid ehk tunded; - emotsionaalne seisund (meeleolu, afekt, kirg, frustratsioon, ärevus ja stress); - saavutusvajadus; - eneseteostus. 	<p>Töölehtede täitmine nt selle kohta, mis huvid õpilasel on ja mida talle meeldib teha. Vestlus teemal „Kas ma pean või tahan?“. Laevareisimäng (kohvrid). Arutelu: kuidas leida sisemist motivatsiooni. Õpetaja selgitus emotsionaalse intelligentsuse kohta. Paaristöö harjutus: sõnastada erinevates olukordades ettetulev „peab“ ümber nii, et võiks öelda „ma tahan“. Võib töötada rühmas või ka paaris, kui kõik ei soovi jagada oma arvamusi terve klassiga.</p>	<p>Arutelu rühmas: vajadused, mis innustavad ja viivad saavutusteni, seosed.</p>	
	- analüüsib inimese	Väärtuste seos tööeluga.	Rühmatööna väitlus teema(de)l „Elus on	Väitlus, selle analüüs.	

Surju Põhikool | Lisa 10

	väärtuste, vajaduste ja emotsioonide seoseid ametite/elukutsetega.	Olulised märksõnad: eetilised, empaatia, mõistmine ja kaaslaste väärtustamine.	edukamad need, kellel on suured sihid” versus „Elus on edukamad need, kellel on palju kogemusi” versus „Elus on edukamad need, kes on tasakaalukamad/tagasihoidlikud” jne.		
Maht	Õpitulemused (mis selle õppesisu abil saavutatakse)	Õppesisu ja käsitletavat põhimõistet	Õppemeetodid koos soovitustega (diferentseerimise võimalused)	Hindamine (hindamismeetodid, mille abil saab selle teema õpitulemusi hinnata)	Võimalused lõiminguks, läbivate teemade käsitlemiseks
3 tundi	<p>Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> - analüüsib oma tugevaid külgi (võimeid, oskusi, võimalusi); - seostab huvidega tegelemist elukutsevalikuga; - väärtustab õppimise ja harjutamise tähtsust ning seost tulevikuga; 	<p>Võimed, nende liigid ja inimese võimalus tegevuse kaudu võimeid arendada.</p> <p>Materiaalsed, vaimsed ja sotsiaalsed huvid. Huvide seos ametitega. Hobidega tegelemine kui enesearendamine.</p> <p>Põhimõisted:</p> <ul style="list-style-type: none"> - võimed, erioskused, üldoskused; - huvid, hobid; - oskused. 	<p>Töölehed võimete, huvide ja oskuste analüüsimiseks.</p> <p>Ajurünnak võimete ja oskuste loetelu koostamiseks.</p> <p>Küsitlemine (kodune tööülesanne): vanemate või sugulaste käest välja selgitada, mis olid nende lemmikained ja/või hobid siis, kui nad olid sama vanad kui õpilased praegu.</p> <p>Võrdlus ja analüüs „Kas põlvkondade järjepidevus või erinevad rajad?”.</p> <p>„Huvide õie” metoodika (Larissa Vassiltšenko). See aitab õpilasel oma huvide sügavust hinnata, leida hiljem pildi järgi sarnaste huvidega kaaslasti ning võrrelda ja analüüsida tulemusi.</p>	<p>Tööleht: õpilane kirjeldab enda võimeid ja oskusi.</p> <p>Tagasiside küsitluse kohta: lapsevanemate noorusaja huvide, lemmikainete ja ametite seose analüüs.</p>	<p>Läbiv teema: väärtused ja kõlblus.</p> <p>Uurimistöö teema: suguvõsa huvid ja hobid.</p>
	<ul style="list-style-type: none"> - tunneb suhtlemisoskuste põhitõdesid; - oskab arvestada teiste inimeste arvamusega 		<p>Analüüs: kuidas keegi õpib, milline õppimisviis on tulemuslik. Kasutada saab Ene-Mall Vernik-Tuubeli koostatud õpioskuste loetelu või ÕR töölehti.</p> <p>Koostada hea kõneleja, suhtleja, kuulaja</p>	<p>Õpilase enesehindamine:</p> <ul style="list-style-type: none"> - kuidas loeb ja konspekteerib; - kuidas jätab meelde; - kuidas eristab olulist ebaolulisest; 	<p>Lõiming üldpädevuste (õpipädevus, suhtluspädevus, väärtuspädevus, sotsiaalne pädevus) kujunemise toetuseks. Õpilane kujundab ja hindab oma õpioskusi</p>

Surju Põhikool | Lisa 10

	enda kohta; teab peamisi õpioskusi ja analüüsib neid iseenda juures.		meelespea (kümme käsku vmt).	- kuidas kordab ja kinnistab; - kuidas seostab ja rakendab teadmisi.	õppimise käigus pidevalt.
Maht	Õpitulemused (mis selle õppesisu abil saavutatakse)	Õppesisu ja käsitletavat põhimõistet	Õppemeetodid koos soovitusetega (diferentseerimise võimalused)	Hindamine (hindamismeetodid, mille abil saab selle teema õpitulemusi hinnata)	Võimalused lõiminguks, läbivate teemade käsitlemiseks
3 tundi	<p style="text-align: center;">Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> - oskab analüüsida enda isiksust ja põhjendada endale iseloomulikke käitumisviise, omadusi ja tundeid; - seostab enda tugevusi eelistustega ja analüüsib, milliseid takistusi loovad nõrkused; - oskab analüüsida kaaslaste isikuomadusi; 	<p>Minapilt. Enesehinnangu kujunemine. Adekvaatne enesehinnang.</p> <p>Põhimõisted:</p> <ul style="list-style-type: none"> - adekvaatne enesehinnang; - minapilt; - eneseaustus; - elurollid. 	<p>Loeng: sissejuhatus teemasse.</p> <p>Harjutus „Kuidas teised mind näevad?“.</p> <p>Õpilaste seljale kinnitatakse paberilehed ja nad liiguvad klassis vabalt ringi, kirjutades kaaslaste seljal olevale lehele teda iseloomustavaid positiivseid omadusi või tegusid.</p> <p>Lehed võetakse seljalt, istutakse ringi. Igaüks loeb ette enda kohta kirjutatu – nii need omadused, mis talle sobivad ja meeldivad, kui ka need, millega ta nõus pole (siis tuleb põhjendada, miks ei ole nõus).</p> <p>Harjutust võib teha ka paarides. Samuti võib loosida õpilaste nimede hulgast, kes keda iseloomustab.</p>	<p>Õpilase eneseanalüüs: kokkuvõtte „Mina“.</p> <p>Õpilane analüüsib iseenda isiksuseomadusi ja toob välja positiivseid jooni, võimeid ning oskusi ja valdkonnad, mida ta soovib endas arendada.</p>	<p>Läbiv teema: väärtused ja kõlblus.</p> <p>Lõiming: minapildi kujunemine õppimise käigus alates I kooliastmest. Igapäevane õiglane ja adekvaatne õppeprotsessi tagasisidestamine ja hindamine (testid, kontrolltööd, eksamid, tasemetööd jmt).</p>
	<ul style="list-style-type: none"> - mõistab elurollide mitmekesisust ja seostab praeguseid ning tulevase elurolle; - mõistab rollile seatud 	<p>Elurollid ja rollidega seotud kohustused. Rollivastutus.</p>	<p>Juhitud vestlus elurollidest, rollikonfliktidest, vastutusest ja kohustustest.</p> <p>Rollimängud: õpilased etendavad minilavastusi, kus kasutatakse erinevaid</p>	<p>Rollimängude tagasiside ja ühisarutelu.</p>	<p>Lõiming: seos ühiskonnaõpetusega.</p>

Surju Põhikool | Lisa 10

	ootusi, rollile kohast käitumist ja vastutust.		elurole (nt lapsevanem, õpetaja, juht, mõni ametimees vm).		
--	---	--	---	--	--

Surju Põhikool | Lisa 10

PEATEEMA: ÕPPIMISVÕIMALUSTE JA TÖÖMAAILMA TUNDMINE NING SELLE TÄHTSUS KARJÄÄRI PLANEERIMISEL. 11 TUNDI					
Maht	Õpitulemused (mis selle õppesisu abil saavutatakse)	Õppesisu ja käsitletavat põhimõistet	Õppemeetodid koos soovitustega (diferentseerimise võimalused)	Hindamine (hindamismeetodid, mille abil saab selle teema õpitulemusi hinnata)	Võimalused lõiminguks, läbivate teemade käsitlemiseks
3 tundi	<p>Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> - teadvustab tööturgu mõjutavaid tegureid; - mõistab elukestva õppimise vajalikkust; - tunneb kohaliku tööturu olukorda; 	<p>Tööturg ja selle pidev muutumine (rahvusvaheline tööturg). Pakkumine, nõudlus, konkurents. Töösuhted. Värbamine.</p> <p>Põhimõisted:</p> <ul style="list-style-type: none"> - töö- ja töjõuturg; - tööandja, töövõtja; - hõivatu; - töötu; - karjäär (vertikaalne, horisontaalne, ametisisene, kannapöördega). <p>Tööandjate ootused.</p>	<p>Külaliselektori ettekanne, vestlus, arutelu: esinema võib kutsuda tööturuameti ning maksu- ja tolliameti töötajaid, erinevatel elualadel tegutsevaid lapsevanemaid jne. Kohtumised ja vestlusringid vilistlastega: vilistlased tutvustavad õpilastele oma haridus- ja tööteekonda. Videoloengud nt majandus- ja kommunikatsiooni-ministeeriumi kodulehelt. Intervjuu: küsitleda kedagi, kes on töötanud välismaal või vahetanud korduvalt ameteid vmt. Mõtterännak: unistuste töö.</p>	<p>Tagasiside.</p>	<p>Läbiv teema: kodanikualgatus ja ettevõtlikkus.</p> <p>Loovtöö: õpilasfirma, õpilaslaad, -kohvik, heategevusprojektid jmt.</p> <p>Koostöö arendus- ja ettevõtluskeskuse ning töötukassa spetsialistidega ja/või kohaliku omavalitsuse ametnikega: ühisürituste ja loengute korraldamine.</p>
	<ul style="list-style-type: none"> - oskab leida ja kasutada tööturgu puuduvat informatsiooni karjääriotsuste langetamiseks; - oskab leida ja analüüsida töökuulutusi ning seostada neid oma huvide ja vajadustega; 	<p>Karjääriinfo allikatega tutvumine, info otsimine ja kasutamine.</p> <p>Kandideerimine. Kandideerimisdokumendid.</p>	<p>Individuaalne, rühma- või paaris töö: konkreetse info otsimine internetist või muu ülesande lahendamine aja peale.</p> <p>Töökuulutuste analüüs: mis ametisse inimesi vajatakse, mis omadusi, oskusi ja haridust nõutakse, mida vastu pakutakse ja millised on tööandjate ootused.</p>	<p>Tööde analüüs ja arutelu.</p>	<p>Koostöö karjääriinfo spetsialistiga: võimalus tellida temaatilisi loenguid, seminare jms.</p>
	<p>on teadlik erinevate ametite ja rollidega kaasnevast vastutusest ning oskab</p>	<p>Karjäär. Soorollid ja ametid, müüdid.</p>	<p>Mäng, võistlus või väitlus rühmade vahel: müüdid ning nende kummutamine.</p> <p>Arutelu mitme elurolli (lapsevanem ja</p>	<p>Vestlus, tagasiside.</p>	<p>Lõiming teiste õppeainetega.</p>

Surju Põhikool | Lisa 10

	seostada neid oma isiksuse tühübiga.	Sallivus ja valikuvabadus. Elurollide samaaegsus.	töötaja, õpilane ja töötaja) samaaegsuse võimalike probleemide üle.		
--	--------------------------------------	--	---	--	--

Maht	Õpitulemused (mis selle õppesisu abil saavutatakse)	Õppesisu ja käsitletavat põhimõisted	Õppemeetodid koos soovitustega (diferentseerimise võimalused)	Hindamine (hindamismeetodid, mille abil saab selle teema õpitulemusi hinnata)	Võimalused lõiminguks, läbivate teemade käsitlemiseks
4 tundi	<p>Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> - analüüsib ameteid ja ametitele esitatud nõudeid seoses oma eeldustega; - oskab leida ja kasutada infoallikaid (Rajaleidja, kutsekoda, majandusministeeriumi koduleht, tööturuameti koduleht, raamatukogud, ajakirjandus, ärikataloogid jmt); - teadvustab eduka töövestluse võtteid ja oskab neid kasutada; 	<p>Tegevusalad, kutsed, ametid, ametite andmebaasid.</p> <p>Põhimõisted:</p> <ul style="list-style-type: none"> - majandusruum; - kutse; - amet; - ametikoht. <p>Töösuhe, lepingud. Tööalane info. Õigusaktid. Kandideerimine. Läbirääkimised. Tööpäev.</p>	<p>AKAB tutvustamine: otsida õpilasele huvipakkuv ametikirjeldus. Õpilane teeb kirjeldusest lühikokkuvõtte ja tutvustab seda ametit klassikaaslastele.</p> <p>Sõnamängud paaris, rühmiti või klassiga: lipikul on kirjas üks ametinimetust, õpilane kirjeldab paarilisele või klassile ametit tegevuste, töövahendite, töökohta vmt kaudu, ilma ametit välja ütlemata. Teised arvavad, mis amet see on. Kui vastus on käes, loetlevad arvajad omalt poolt seda ametit iseloomustavaid tunnuseid.</p> <p>Rollimäng: töövestlus, kus õpilased saavad osaleda nii töövõtja kui ka tööandjana ja hiljem neid rolle analüüsida.</p> <p>Õppefilm „Spikker”. Töölehtede täitmine.</p>	<p>Tagasiside, tööleht.</p> <p>Ettekanne või analüüs ühe ameti kohta. Hinnata võivad ka kaasõpilased: tuua välja plussid või vajakajäämised (mis infot oleks veel oodanud).</p>	<p>Koostöö karjääriinfo ja tööturuameti spetsialistidega.</p>
	<ul style="list-style-type: none"> - on teadlik töölepingu vajalikkusest ja teab lepingu puudumisest või ebatäpsusest tulenevaid ohte; - kirjeldab ühe ameti esindaja tööpäeva ning nimetab selle ameti plussid ja miinused. 		<p>Ettevõtete külastamine ja selle käigus monitooringulehe, vm töölehe täitmine.</p> <p>Vestlus, arutelu töölepingu teemal. Töölepingunäidistega tutvumine.</p> <p>Töövarjupäev: õpilane jälgib mõnda töötajat poole tööpäeva jooksul.</p> <p>Aruande koostamine. Tagasisidelehe täitmine.</p>	<p>Tagasisidelehe täitmine.</p> <p>Kokkuvõttev vestlus aruande ja tagasiside põhjal.</p>	<p>Koostöö ettevõtete, lapsevanemate, vilistlaste ning kohaliku omavalitsuse ametnikega.</p> <p>Läbiv teema: kodanikualgatus ja ettevõtlikkus.</p> <p>Karjäärpäevad (erinevad töötoad), „Elav raamatukogu”.</p>

Surju Põhikool | Lisa 10

					Töövarjupäev (üleriigiline).
--	--	--	--	--	-------------------------------------

Maht	Õpitulemused (mis selle õppesisu abil saavutatakse)	Õppesisu ja käsitletavad põhimõisted	Õppemeetodid koos soovitustega (diferentseerimise võimalused)	Hindamine (hindamismeetodid, mille abil saab selle teema õpitulemusi hinnata)	Võimalused lõiminguks, läbivate teemade käsitlemiseks
4 tundi	<p style="text-align: center;">Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> - tunneb Eesti hariduspuud, teab haridustee jätkamise võimalusi; - eristab formaalharidussüsteemi õppekava tasemeid ja struktuuri mitteformaalharidusest, saab aru mõlema vajalikkusest; - teadvustab hariduse ja tööturu vahelisi seoseid; oskab leida asjakohast informatsiooni ja seda kasutada haridustee kavandamisega seotud otsuste langetamisel; 	<p>Elukestev õpe. Haridussüsteem ja haridustasemed. Millest on tingitud mõne eriala suur populaarsus ja teise ebapopulaarsus (muutuv töö- ja tööjõuturg). Hariduse ja tööturu seos. Õppimisvõimaluste infoallikad Kuidas praegused õpitulemused mõjutavad tulevast tööd. Meistri käe all õppimine.</p> <p>Põhimõisted:</p> <ul style="list-style-type: none"> - eriala; - üldharidus; - formaal- ja mitteformaalharidus; - tööalane koolitus; - tasemeharidus; - hariduspuu; <p>elukestev õpe.</p>	<p>Töölehtede täitmine: isiklike võimaluste kaardistamine.</p> <p>Infootsing haridussüsteemi ja, õppimisvõimalusi kajastavatest infoallikatest.</p> <p>Rühmatöö: amet ja selleks valmistumise võimalused haridusteel (võib võtta nii juhuvalikuga ameti kui ka huvi alusel ja lasta õpilasel otsida selle kohta infot: mis eriala annab selleks ettevalmistuse, mis haridustase jne).</p> <p>Kirjand/kiri „Mina 30-aastasena” või „Kiri lapsepõlvesõbrale, keda pole kaua näinud”. Oluline on, et õpilane kirjutaks oleviku vormis (kujutab ennast juba sellesse aega), nt „mina elan ..., töötan ..., olen õppinud ... jne”.</p>	<p>Tagasiside</p> <p>Analüüs või kirjand „Minu haridustee, mis kindlustab unistuste ameti”.</p>	<p>Läbiv teema: kodanikualgatus ja ettevõtlikkus.</p> <p>Koostöö karjääriinfo spetsialistiga: temaatilised seminarid tunnivälisel ajal, võimalus personaalset tuge saada infootsingul ja infootsiokuste kujundamisel (TKN-s kohapeal).</p> <p>Koostöö vilistlastega: kohtumiste korraldamine tunnivälisel ajal.</p> <p>Lõiming: eesti keel.</p> <p>Koostöö teiste haridusasutustega (kutsekoolid, rakenduskõrgkoolid, ülikoolid): kooli esindaja kooli tutvustamas; koolide lahtiste uste päeval osalemine.</p>
	<ul style="list-style-type: none"> - teab, kus on võimalus õppida teda huvitaval erialal. 		<p>Töö karjääriinfo allikatega või nõustamiskeskuse külastus.</p>	<p>Kontroll-tööleht.</p>	

Surju Põhikool | Lisa 10

PEATEEMA: PLANEERIMINE JA OTSUSTAMINE. 10 TUNDI						
Maht	Õpitulemused (mis selle õppesisu abil saavutatakse)	Õppesisu ja käsitletavat põhimõistet	Õppemeetodid koos soovitustega (diferentseerimise võimalused)	Hindamine (hindamismeetodid, mille abil saab selle teema õpitulemusi hinnata)	Võimalused lõiminguks, läbivate teemade käsitlemiseks	
5 tundi	Õpilane	<p>Karjääri planeerimine kui elukestev protsess ning kutsevalik selle ühe osana.</p> <p>Õpioskused, õpimotivatsioon, ajaplaneerimine.</p> <p>Põhimõisted:</p> <ul style="list-style-type: none"> - õpimotivatsioon; - karjääriteenused; - karjääri planeerimine; - karjäärinõustamine; - planeerimine; - otsustamine. <p>Julgustada õpilasi, et karjääri planeerimine on elukestev protsess ja muutused ning alternatiivide kaalumise selle loomulik osa. Uute võimaluste ja teadmiste lisandumisel võime ka uusi teadlikke otsuseid vastu võtta.</p> <p>Otsustamine ja otsuseid mõjutavad tegurid. Kiired ja kaalutletud otsused.</p>	<p>Õpetajapoolne sissejuhatus, loeng, õppefilm. Siinkohal tuletada õpilasele meelde, et ta saab enda karjääriotsuste tegemisel kasutada oma varasemaid eneseanalüüse, lugusid, kogemusi ja testide tulemusi.</p> <p>Mäng „Võidetud kahepäevane puhkus“.</p> <p>Joonistamine: „Minu elutee ja selle sündmused“.</p>	Tööleht, vestlus.	<p>Läbiv teema: väärtused ja kõlblus.</p> <p>Koostöö karjäärinõustaja või infospetsialistiga.</p>	
	- oskab koondada ja süstematiseerida informatsiooni iseendast ning eristada olulist ebaolulisest;					
	- teab otsuseid mõjutavaid tegureid ning oskab nendega arvestades parimaid otsuseid langetada;					
	- oskab oma tegevustes prioriteete seada;					
	- oskab analüüsida enda ja teiste ajakasutust;					
	- väärtustab õppimist ja kasutab õpioskusi			Tööleht, selle analüüs. Aja planeerimine (valida periood).		
			Nädala ajakava ja prioriteetide analüüs.			

Surju Põhikool | Lisa 10

	teadlikult.				
--	-------------	--	--	--	--

Maht	Õpitulemused (mis selle õppesisu abil saavutatakse)	Õppesisu ja käsitletavad põhimõisted	Õppemeetodid koos soovitustega (diferentseerimise võimalused)	Hindamine (hindamismeetodid, mille abil saab selle teema õpitulemusi hinnata)	Võimalused lõiminguks, läbivate teemade käsitlemiseks
4 tundi	<p style="text-align: center;">Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> - saab aru oma vastutusest karjääri planeerimisel; - oskab põhjendada erinevate elusündmuste väärtust ja nende mõju karjäärivalikutele; - oskab enda kohta käivat informatsiooni süstematiseerida ning tulevikuplaanidega seostada; 	<p>Milline tulevane elulaad on see, mida õpilane väärtustab ja endale soovib? Mis on tema jaoks edu kriteeriumiteks? Vastutus oma karjääri planeerimisel.</p> <p>Põhimõisted:</p> <ul style="list-style-type: none"> - elulaad, elurollid; - CV; - motivatsioonikiri; - töövestlus; - isiklik karjääriplaan. 	<p>Kontroll-tööleht, mis aitab kokku võtta varem õpitu. Töö õpimapiga, selle analüüs.</p> <p>Arutelu. Milline elulaad ühe või teise ametiga sobib? Kuidas ennast ülal pidada? Kuidas vaba aega veeta? Milline tööstiil sobib inimesele endale või erinevate ametite puhul.</p>	<p>Õpimapi analüüs, tagasiside.</p>	<p>Läbiv teema: väärtus ja kõlblus.</p>
	<ul style="list-style-type: none"> - koostab oma CV; - oskab kirjutada motivatsioonikirja; 	<p>Motivatsioonikiri, CV. Ametikirjad, avaldus.</p>	<p>CV-de ja motivatsioonikirjade analüüs ning koostamine.</p>	<p>CV, motivatsioonikiri, avaldus.</p>	<p>Seos: eesti, inglise ja vene keel (ametikirjad, avaldus, CV).</p>
	<ul style="list-style-type: none"> - koostab karjääriplaani ja tegevuskava selle teostamiseks. 	<p>Karjääriplaan.</p>	<p>Karjääriplaani koostamine. Mis väärtused sümboliseerivad edu või ebaedu? Kas ainult materiaalsed väärtused või eneseteostus, rahulolu ja</p>	<p>Karjääriplaan, selle analüüs.</p> <p>Tagasiside.</p>	

			õnnelik-olek? Elujoone või elukella joonistamine ja selle tutvustamine kaaslastele või paarilisele.		
KOKKUVÕTE JA TAGASISIDE					
Maht	Õpitulemused (mis selle õppesisu abil saavutatakse)	Õppesisu ja käsitletavad põhimõisted	Õppemeetodid koos soovitustega (diferentseerimise võimalused)	Hindamine (hindamismeetodid, mille abil saab selle teema õpitulemusi hinnata)	Võimalused lõiminguks, läbivate teemade käsitlemiseks
1 tund	Õpilane <ul style="list-style-type: none"> - on teadlik iseendast ja oma karjäärivõimalustest; - suudab iseseisvalt langetada karjääriotsuseid; - teab, kust saada vajaduse korral täiendavat infoabi ning nõustamist. 	Enesetundmise tähtsus karjääri planeerimisel. Õppimisvõimaluste ja töömaailma tundmine ning selle tähtsus karjääri planeerimisel. Planeerimine ja otsustamine.	Kordamine. Kokkuvõtete tegemine. Vestlus. Õpimapi analüüs võiks toimuda õpilase ja õpetaja vahelise vestlusena. Kui pole aega iga õpilasega vestelda, siis tuleks anda kirjalik hinnang julgustavate sõnade ja tugevate külgede väljatoomisega. Tagasiside küsimustik: <ul style="list-style-type: none"> - Mida uut või olulist õppisid? - Mis meeldis? - Mis ei meeldinud, millest tunned puudust? - Ettepanekud. Tagasiside kogumine õpilastelt võimaldab neil teemad veel kord läbi mõelda, välja tuua	Õpimapi esitamine. Koonddinde aluseks on <ul style="list-style-type: none"> - õpimapi sisuline olemus ehk kas õpilasel on sellest tulevikuplaneerimisel kasu (CV, karjääriplaan, eneseanalüüsi ja testide tulemused); - ettekanded; - esseed, kirjandid. Võib arvestada hindamisel ka aktiivsust aruteludes ja osavõttu ühistegemistest. Võimalus lasta õpilasel	Seos arenguestlusega. Koostöö karjäärispetsialistidega: vajaduse korral suunata õpilane nende poole täiendava nõu ja abi järele.

Surju Põhikool | Lisa 10

			vajakajäämised või ootused, mis ei täitunud. Õpetajale vajalik selleks, et oma tunde paremini planeerida, olulistele teemadele rohkem tähelepanu pöörata ning vajaduse korral mõnda õpilast veel individuaalselt nõustada.	ennast hinnata, eelnevalt grupiga üheskoos välja töötada kriteeriumid. <i>Võimalusel ja vastavalt ainekavale hinnata „Arvestatud“ või „Mittearvestatud“.</i>	
--	--	--	--	--	--

1.4. Füüsiline õppekeskkond

Kool loob järgmised tingimused.

- Võimalusel toimub õppetöö rühmas, mis ei ole suurem kui 17 õpilast.
- Õpperuumis on võimalus kasutada internetti ja esitlustehnikat (projektorit).
- Vähemalt kaks ainetundi on võimalik korraldada (kooli ainekava järgi) arvutiklassis, kus igal õpilasel on individuaalne töökoht.
- Vähemalt üks kord õppeaasta jooksul (kooli õppekava järgi) võimaldab kool õpilastele karjääriõpet väljaspool kooli ruume (ettevõtetes, asutustes, nõustamiskeskuses vm).
- Kool võimaldab õpilastel osaleda õppeaasta jooksul (kooli õppekava järgi) vähemalt ühel maakondlikul või üleriigilisel tööturgu ja õppimisvõimalusi tutvustaval infopäeval või messil.